

Πρόλογος

Ένα σημαντικό κομμάτι του έργου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) αφορά την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης – και ιδίως της νέας γενιάς - γύρω από το προσφυγικό ζήτημα με στόχο τη δημιουργία κλίματος ανοχής και σεβασμού των δικαιωμάτων των προσφύγων. Μέσα από στοχευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, ενημερωτικές εκστρατείες, παραγωγή και διάχυση εκπαιδευτικού υλικού, η Ύπατη Αρμοστεία προσπαθεί να κινητοποιήσει τους νέους ανθρώπους και τους μαθητές στο προσφυγικό ζήτημα.

Στο πλαίσιο των δράσεων της στον τομέα της εκπαίδευσης, η Ύπατη Αρμοστεία υλοποίησε κατά τη σχολική χρονιά 2013-2014 το συγχρηματοδοτούμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Συμβίωση: Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του ρατσισμού στο σχολείο» με δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, προϊόν του οποίου αποτελεί και το παρόν εγχειρίδιο. Σκοπός του προγράμματος ήταν η προσέγγιση της νέας γενιάς με πρωτότυπες μεθόδους βιωματικής μάθησης σε μία σειρά θεμάτων γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των προσφύγων.

Παράλληλα με τις καθιερωμένες δράσεις της Υ.Α. στον τομέα της ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε ζητήματα προσφύγων, το τελευταίο διάστημα προέκυψε η ανάγκη να τεθεί ένα γενικότερο πλαίσιο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα μηνύματα που επιδιώκει να μεταδώσει. Μέσα σε ένα πλαίσιο επικίνδυνης ανόδου της ρητορικής του μίσους και της καταφυγής στη βία αντί του διαλόγου, χρειάστηκε να τεθούν εκ νέου ερωτήματα και ζητήματα που έχουν να κάνουν με θεμελιώδεις ανθρώπινες αξίες καθώς και αρχές δημοκρατικής λειτουργίας.

Για το λόγο αυτό, το πρόγραμμα «Συμβίωση» επιδίωξε να εντάξει τη θεματική της προστασίας των προσφύγων μέσα σε δράσεις επιμόρφωσης και δραστηριοποίησης με στόχο την εν γένει προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την πρόληψη του ρατσισμού στο σχολείο και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Οι δράσεις αυτές κινήθηκαν σε τρία επίπεδα: α. την επιμόρφωση και ενημέρωση εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, β. την ευαισθητοποίηση μαθητών όλων των βαθμίδων μέσα από βιωματικά εργαστήρια και γ. την εμπλοκή του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου του σχολείου σε δράσεις δικτύωσης και καλλιτεχνικής έκφρασης.

Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί μια απόπειρα να αποτυπωθούν μερικές μόνο από τις βιωματικές δραστηριότητες που αξιοποιήθηκαν από τους εκπαιδευτές και εμπυχωτές των επιμορφώσεων

και των εργαστηρίων του προγράμματος «Συμβίωση». Οι πηγές των δραστηριοτήτων αυτών είναι εγχειρίδια και προγράμματα που έχουν αναπτύξει διεθνείς, περιφερειακοί και εθνικοί οργανισμοί και φορείς με εμπειρία στις αντίστοιχες θεματικές. Κατεξοχήν κριτήριο της επιλογής αυτού του υλικού υπήρξε, πέρα από την καταλληλότητά του, όπως δοκιμάστηκε μέσα από το πρόγραμμα «Συμβίωση», η δωρεάν διάθεσή του στο κοινό σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή. Φυσικά, η οποιαδήποτε τέτοια απόπειρα συγκέντρωσης διαθέσιμου υλικού σε θεματικές ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορεί να είναι εξαντλητική. Εδώ συγκεντρώνεται ένα μικρό μόνο δείγμα της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, περισσότερο ως έναυσμα για περαιτέρω αναζήτηση, πειραματισμό και ανατροφοδότηση από τον αναγνώστη. Το ίδιο ισχύει και για τον ενδεικτικό κατάλογο σχετικών φορέων και υλικού στο παράρτημα της έκδοσης.

Θεωρούμε την παρούσα έκδοση αναπόσπαστο κομμάτι και συνέχεια των προσπαθειών της Υ.Α. να αντιδράσει στα κηρύγματα και το αδιέξοδο του μίσους κατά του ξένου, του διαφορετικού. Οι προσπάθειες αυτές ήδη από το 2011 έχουν οδηγήσει στην σύσταση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας¹ και σε μια σειρά από δράσεις και πρωτοβουλίες της εκστρατείας «Και 1 θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ!»². Με την πολύτιμη αρωγή του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος και τη σταθερή συνεργασία μας με φορείς της σχολικής κοινότητας και σχετικές οργανώσεις, οι δράσεις μας αυτές έχουν επεκταθεί και στο χώρο του σχολείου. Είναι χαρά μας που ένα τμήμα αυτής της συνεργασίας αποτυπώνεται σε αυτό το εγχειρίδιο.

Η Ύπατη Αρμοστεία παραμένει στη διάθεση όλων των εκπαιδευτικών, εμπυχωτών και ομάδων που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό για διευκρινίσεις, συμβουλές ως προς την υλοποίηση καθώς και για συμπληρωματικό έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό. Τα σχόλια, η αξιολόγηση και η ανατροφοδότησή σας από την εφαρμογή του είναι ευπρόσδεκτα και πολύτιμα για τη βελτίωσή του και τη συνέχιση των δράσεών μας.

Καλή ανάγνωση!

Τομέας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης
Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
Γραφείο Ελλάδας

1. Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας συντονίζεται από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Υ.Α. και περιλαμβάνει πλέον 35 φορείς και οργανώσεις. Περισσότερα για το Δίκτυο μπορείτε να δείτε στην ιστοσελίδα www.rvrn.org
2. Στον πυρήνα της εκστρατείας αυτής βρίσκεται η πλατφόρμα www.1againstracism.gr, που φιλοξενεί επώνυμα άρθρα, βίντεο, μαρτυρίες, σχόλια και σχετικό εκπαιδευτικό υλικό.